ГЕНЕРАЛЬНА ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ
Головне управління нагляду у кримінальному провадженні

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ
Науково-дослідний інститут
Відділ досліджень проблем злочинності в економічній сфері

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

з питань протидії незаконному використанню знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару (ст. 229 КК України)

Київ
2014

УДК 343.9

Методичні рекомендації схвалено рішенням науково-методичної ради при Генеральній прокуратурі України (протокол № 5 від 24 жовтня 2014 р.)

Методичні рекомендації з питань протидії незаконному використанню знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару (ст. 229 КК України) / [О.В. Вітрук, Н.М. Гадіон, О.З. Гладун та ін.]. – К.: Національна академія прокуратури України, 2014. – 44 с.

Автори:

Вітрук Олег Володимирович – начальник відділу нагляду за додержанням законів при провадженні оперативно-розшукової діяльності управління нагляду за додержанням законів органами СБУ, Державної митної служби та Державної прикордонної служби України, старший радник юстиції;

Гадіон Наталія Миколаївна – провідний науковий співробітник відділу досліджень проблем злочинності в економічній сфері Науково-дослідного інституту Національної академії прокуратури України, юрист 1 класу;

Гладун Олександр Зіновійович – провідний науковий співробітник відділу досліджень проблем злочинності в економічній сфері Науково-дослідного інституту Національної академії прокуратури України, к.ю.н., юрист 1 класу;

Молодик Володимир Вікторович – начальник відділу досліджень проблем злочинності в економічній сфері Науково-дослідного інституту Національної академії прокуратури України, к.ю.н., заслужений юрист України, державний радник юстиції 3 класу;

Родюкова Євгенія Костянтинівна – провідний науковий співробітник відділу досліджень проблем злочинності в економічній сфері Науково-дослідного інституту Національної академії прокуратури України, юрист 3 класу;

Севрук Юрій Григорович – заступник начальника Головного управління нагляду у кримінальному провадженні – начальник управління нагляду за додержанням законів органами СБУ, Державної митної служби та Державної прикордонної служби України, старший радник юстиції;

© Генеральна прокуратура України
© Національна академія прокуратури України

ЗМІСТ

ВСТУП 5

1. Кримінально-правова та кримінологічна характеристика незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару 7

1.1. Кримінально-правова характеристика незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару 7

1.2. Кримінологічна характеристика незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару 22

2. Виявлення прокурором кримінальних правопорушень за ст. 229 КК України 27

3. Особливості процесуального керівництва досудовим розслідуванням кримінальних правопорушень за ст. 229 КК України 29

3.1. Початок досудового розслідування 29

3.2. Особливості процесуального керівництва окремими слідчими (розшуковими діями) 35

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ... 40

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

ГК України – Господарський кодекс України

ДСІВ України – Державна служба інтелектуальної власності України

ДФСУ – Державна фіскальна служба України

ЄРДР – Єдиний реєстр досудових розслідувань

КК України – Кримінальний кодекс України

КПК України – Кримінальний процесуальний кодекс України

ЦК України – Цивільний кодекс України

Вступ

Цивільне та господарське законодавство України надає власнику прав на об’єкти інтелектуальної власності широкий арсенал засобів захисту від порушень з боку інших осіб. Проте певні правопорушення в цій сфері становлять небезпеку не лише для законних власників об’єктів інтелектуальної власності, а й несуть загрозу суспільним і державним інтересам. Інтелектуальна власність на сьогодні стає стратегічно важливим чинником конкурентоспроможності національної економіки, розвитку високотехнологічних галузей промисловості, кваліфікованості робочої сили та досягнення високих стандартів життя [36, 2]. З огляду на це, існує об’єктивна необхідність правового забезпечення охорони засобів індивідуалізації виробників, товарів, робіт і послуг, зокрема й кримінально-правовими нормами. Кримінальну відповідальність за незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару передбачено у ст. 229 Кримінального кодексу України [6].

Згідно з рішенням розширеного засідання колегії Генеральної прокуратури України від 25 грудня 2013 року «Про підсумки роботи органів прокуратури України у 2013 році та заходи, спрямовані на підвищення ефективності їх діяльності, основні завдання на наступний період» більшої уваги прокурорів вимагають питання захисту інтелектуальної власності. У рішенні розширеного засідання колегії Генеральної прокуратури України від 2 серпня 2014 року звертається увага на те, що засобами прокурорського реагування потрібно домагатися виконання законів у сфері захисту конституційних засад підприємництва.

Метою розробки методичних рекомендацій є систематизація теоретичної та методологічної основи організації прокурорської діяльності, використання сучасних кримінологічних, криміналістичних та організаційно-правових підходів задля забезпечення вирішення актуальних проблем протидії

незаконному використанню знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

1) провести кримінально-правову та кримінологічну характеристику незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару;

2) проаналізувати правові та організаційні засади виявлення прокурором кримінальних правопорушень за ст. 229 КК України;

3) висвітлити особливості процесуального керівництва досудовим розслідуванням кримінальних проваджень за ст. 229 КК України.

1. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ТА КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НЕЗАКОННОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗНАКА ДЛЯ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ, ФІРМОВОГО НАЙМЕНУВАННЯ, КВАЛІФІКОВАНОГО ЗАЗНАЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ ТОВАРУ

1.1. Кримінально-правова характеристика незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару

Об'єкт і предмет злочину

При визначенні родового об'єкта злочину, відповідальність за який передбачено у ст. 229 КК України, слід враховувати, що законодавцем він віднесений до злочинів у сфері господарської діяльності.

З урахуванням вимог ст. 420 Цивільного кодексу України [8] та ст. 155 Господарського кодексу України [4] комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг) та географічні зазначення належать до об'єктів права інтелектуальної власності. Вони становлять систему засобів індивідуалізації учасників господарського обороту, товарів та послуг, що використовуються такими учасниками.

Діяння, передбачене у ст. 229 КК України, посягає на порядок (механізм) використання зазначених засобів індивідуалізації у сфері господарської діяльності, оскільки гарантовані законодавством права на ці об'єкти інтелектуальної власності забезпечують суб'єктам господарювання їх використання у сфері суспільного виробництва, спрямованого на виготовлення та реалізацію товарів, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність [23, 11–12]. Тому основним безпосереднім об'єктом цього злочину є встановлений порядок (механізм) використання засобів індивідуалізації учасників господарського обороту, товарів та послуг як об'єктів права промислової власності у сфері господарської діяльності.

Додатковим об'єктом можуть також бути права та законні інтереси споживачів, які, купуючи товар або послугу певної торговельної марки чи

виробника з відомим фірмовим найменуванням, чи завдяки особливостям їх географічного походження, розраховують на відповідні споживчі властивості та якісні характеристики. Тому придбання товарів і послуг, виготовлених з порушенням порядку використання засобів індивідуалізації учасників господарського обороту, призводить до незадоволення їх очікувань, а в окремих випадках може завдати шкоди їхньому життю чи здоров'ю.

Крім того, незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару вважається недобросовісною конкуренцією. Таке використання дає змогу виробнику (продавцю) отримати відповідний дохід не завдяки капітальним вкладенням у свою продукцію, позиціонуванню та просуванню її на ринку, застосуванню високоякісних складових або наукоємних технологій, а лише спираючись на вже сформовану ділову репутацію суб'єкта господарювання, якому належать ці об'єкти права промислової власності. При цьому на правовласника законодавством покладено обов'язок дотримуватись відповідної якості товарів і послуг. Так, згідно з п. 8 ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» [11] ліцензійний договір про використання зареєстрованого знака повинен містити умову про те, що якість товарів і послуг, виготовлених чи наданих за ліцензійним договором, не буде нижчою від якості товарів і послуг власника свідоцтва, і що останній здійснюватиме контроль за виконанням цієї умови. Відповідно до ст. 18 Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» [10] власник свідоцтва зобов'язаний забезпечувати відповідність якості, особливих властивостей та характеристик товару, що виробляється, їх опису в Державному реєстрі України, назв місць походження та географічних зазначень походження товарів і прав на використання зареєстрованих кваліфікованих зазначень походження товарів.

Предметом злочину є:

1) знак для товарів і послуг;

2) фірмове найменування;

3) кваліфіковане зазначення походження товару.

Знак для товарів і послуг (торговельна марка) – це позначення, за якими товари і послуги одних осіб відрізняються від однорідних товарів і послуг інших осіб (абз. 4 ст. 1 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»); це будь-яке позначення (комбінація позначень), що є засобом індивідуалізації за допомогою використання знаків, символів, слів, літер, цифр, зображувальних елементів, комбінації кольорів тощо, які придатні для вирізнення товарів (послуг), що виробляються (надаються) однією особою, від товарів (послуг), що виробляються (надаються) іншими особами (ст. 492 Цивільного кодексу України).

Правова охорона поширюється лише на ті знаки для товарів і послуг, що відповідають одному з таких критеріїв:

– зареєстровані в Україні, що підтверджується виданим у встановленому порядку свідоцтвом на знак для товарів і послуг [20]. Права, що випливають зі свідоцтва, діють від дати подання заявки (п. 1 ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»). Правова охорона надається знаку, який не суперечить публічному порядку, принципам гуманності й моралі та на який не поширюються підстави для відмови в наданні правової охорони, встановлені законом (п. 1 ст. 5 вказаного Закону). Обсяг правової охорони такої торговельної марки визначається наведеними у свідоцтві її зображенням та переліком товарів і послуг, якщо інше не встановлено законом. Станом на 1 липня 2014 року в Україні було видано 187 907 свідоцтв на знаки для товарів і послуг [33, 39];

– зареєстровані згідно з положеннями Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків [2] та Протоколу до неї [12]. Відповідно до ст. 6 зазначеної Угоди у кожній зацікавленій Договірній країні з дати міжнародної реєстрації знаку надається така сама охорона, як і у випадку, коли б він був заявлений там безпосередньо. Датою реєстрації вважається дата подання заяви на міжнародну реєстрацію в країні походження за умови, що Міжнародне бюро одержало заявку протягом двох місяців із дати подання;

– визнані у встановленому законом порядку добре відомими. Охорона прав на добре відомий знак здійснюється згідно зі ст. 6 bis Паризької конвенції про охорону промислової власності [3] та ст. 25 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» на підставі визнання знака добре відомим Апеляційною палатою Державної служби інтелектуальної власності України у встановленому порядку [19] або судом. Знак може бути визнаний добре відомим незалежно від реєстрації його в Україні. З дати, на яку за визначенням Апеляційної палати чи суду знак став добре відомим в Україні, йому надається правова охорона така сама, якби цей знак був заявлений на реєстрацію в Україні. У базі даних «Відомості про добре відомі знаки в Україні» Українського інституту промислової власності станом на 17 вересня 2014 року було розміщено інформацію про 101 такий знак [22];

На підставі ст. 11 Паризької конвенції про охорону промислової власності країни Союзу по охороні промислової власності надають відповідно до свого внутрішнього законодавства тимчасову охорону товарним знакам для продуктів, що експонуються на офіційних чи офіційно визнаних міжнародних виставках, які організовані на території однієї з цих країн.

Згідно з ч. 2 ст. 90 ЦК України юридична особа, що є підприємницьким товариством, може мати комерційне (фірмове) найменування, що може бути зареєстроване у порядку, встановленому законом. Правова охорона надається комерційному найменуванню, якщо воно дає змогу вирізнити одну особу з-поміж інших та не вводить в оману споживачів щодо справжньої її діяльності. Право інтелектуальної власності на комерційне найменування є чинним з моменту першого використання цього найменування та охороняється без обов’язкового подання заявки на нього чи його реєстрації і незалежно від того, є чи не є комерційне найменування частиною торговельної марки (ст. 8 Паризької конвенції про охорону промислової власності, ст. 489 ЦК України). Особи можуть мати однакові комерційні найменування, якщо це не вводить в оману споживачів щодо товарів, які вони виробляють та (або) реалізовують, та послуг, які ними надаються. Відповідна ситуація можлива, коли виробництво

та/або реалізація товарів, надання послуг здійснюються на територіально розмежованих ринках або особи з однаковими комерційними (фірмовими) найменуваннями спеціалізуються на виробництві (наданні) різних товарів (послуг) [30].

ГК України гарантує право мати комерційне (фірмове) найменування не лише юридичним особам, а й громадянам, які здійснюють підприємницьку діяльність за умови їх державної реєстрації як підприємця без статусу юридичної особи. Згідно зі ст. 159 цього Кодексу такі особи мають право заявити як комерційне найменування своє прізвище або ім'я. Водночас у ч. 3 ст. 33 ГК України, ч. 2 ст. 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» [9] встановлено, що використання у комерційному найменуванні власного імені громадянина є правомірним, якщо до власного імені додається будь-який відмітний елемент, що виключає змішування з діяльністю іншого суб'єкта господарювання.

Відомості про комерційне найменування суб'єкта господарювання вносяться за його поданням до реєстрів, порядок ведення яких встановлюється законом. Суб'єкт господарювання, комерційне найменування якого було включено до реєстру раніше, має пріоритетне право захисту перед будь-яким іншим суб'єктом, тотожне комерційне найменування якого включено до реєстру пізніше. Правовій охороні підлягає як повне, так і скорочене комерційне найменування суб'єкта господарювання, якщо воно фактично використовується ним у господарському обігу. У разі якщо комерційне найменування суб'єкта господарювання є елементом його торговельної марки, то здійснюється правова охорона і комерційного найменування, і торговельної марки.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» кваліфіковане зазначення походження товару охоплює (об'єднує) такі терміни:

– назва місця походження товару – назва географічного місця, яка вживається для позначення товару, що походить із зазначеного географічного

місця та має особливі властивості, виключно або головним чином зумовлені характерними для даного географічного місця природними умовами або поєднанням цих природних умов з характерним для даного географічного місця людським фактором;

– географічне зазначення походження товару – будь-яке словесне чи зображувальне (графічне) позначення, що прямо чи опосередковано вказує на географічне місце походження товару, який має певні якості, репутацію або інші характеристики, в основному зумовлені характерними для даного географічного місця природними умовами чи людським фактором або поєднанням цих природних умов і людського фактора.

Згідно зі ст. 501 ЦК України, ч. 1 ст. 17 Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» право інтелектуальної власності на географічне (кваліфіковане) зазначення виникає з дати державної реєстрації цього права, якщо інше не встановлено законом. Обсяг правової охорони географічного зазначення визначається характеристиками товару (послуги) і межами географічного місця його (її) походження, зафіксованими державною реєстрацією права інтелектуальної власності на географічне зазначення. Станом на 1 липня 2014 року в Україні було проведено 20 реєстрацій кваліфікованих зазначень походження товарів, що переважно стосувались таких товарів, як мінеральні води та вина [24].

Об'єктивна сторона злочину складається із таких ознак, як суспільно небезпечне діяння, наслідки та причинний зв'язок між діянням та наслідками.

Оскільки диспозиція ст. 229 КК України є бланкетною, то для з'ясування змісту ознак об'єктивної сторони цього злочину необхідно звертатись до відповідних нормативно-правових актів.

Злочинне діяння може бути виражене у двох *формах*:

1) незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару;

2) інше порушення права на ці об'єкти.

Щодо першої *форми*, використанням знака для товарів і послуг згідно з п. 4 ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» є:

– нанесення його на будь-який товар, для якого знак зареєстровано, упаковку, в якій міститься такий товар, вивіску, пов'язану з ним, етикетку, нашивку, бирку чи інший прикріплений до товару предмет, зберігання такого товару із зазначеним нанесенням знака з метою пропонування його для продажу, продаж, імпорт (ввезення) та експорт (вивезення);

– застосування його під час пропонування та надання будь-якої послуги, для якої знак зареєстровано;

– застосування його в діловій документації чи в рекламі та в мережі Інтернет.

Знак визнається використаним, якщо його застосовано у формі зареєстрованого знака, а також у формі, що відрізняється від зареєстрованого знака лише окремими елементами, якщо це не змінює в цілому відмітності знака. Таким чином, незаконне використання знака може здійснюватися як шляхом його повної чи часткової підробки (фальсифікації), так і шляхом імітації.

Повна підробка передбачає відтворення знака, що є ідентичним зареєстрованому, тобто є його точною копією. Так, згідно з вироком Дніпровського районного суду м. Дніпродзержинська особа влітку 2013 року незаконно придбала в місті Харків парфумерні вироби «Шанель», після чого громадським транспортом перевезла їх до міста Дніпродзержинськ, де умисно зберігала із метою їх подальшого продажу. Внаслідок незаконного використання знаку для товарів і послуг «Shanel» за свідоцтвом України № 5279 заподіяно матеріальний збиток в сумі 293030,33 грн.[1]

Часткова ж підробка передбачає відтворення лише основних елементів зареєстрованого знака, що утворюють його зміст, чи внесення до такого знака

[1] Вирок Дніпровського районного суду м. Дніпродзержинська від 26 вересня 2014 року у справі № 209/1142/14-к // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://reyestr.court.gov.ua/Review/40748457

незначних (несуттєвих) змін, що не дають можливості одразу відрізнити його від оригінального, зберігають високий ступінь схожості цих позначень із зареєстрованим знаком. Зміни, внесені в підроблений знак (позначення), можуть бути різними за своїм характером: ними можуть бути певні модифікації основного слова шляхом додавання до нього чи скорочення букв, складів при збереженні значної схожості у фонетичному звучанні; переклад слова, або його фонетична транскрипція; додавання до оригінального позначення слів, що свідчать про наслідування. Вироком Лисянського районного суду Черкаської області засуджено особу, що незаконно використовуючи торгівельні марки компанії Syngenta Partisipations AG, реалізовувала препарат «Реглон Супер 150 SL», який є пестицидом згідно з переліком пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні. Позначення Syngenta, нанесене на етикетки каністр з пестицидами, та знак для товарів і послуг Syngenta з міжнародною реєстрацією № 749131, були схожим настільки, що їх можна сплутати[2].

Імітація означає не буквальне (в цілому чи основних елементах), а близьке відтворення знака. Зміни, внесені в оригінальний знак у цьому випадку, бувають значніші, ніж при фальсифікації. Саме це дозволяє створювати видимість використання власного знака, що не порушує чужих прав. Водночас позначення, що імітується, так нагадує охоронюваний знак, що його можна прийняти за справжнє. Це дозволяє порушнику користуватися позитивною репутацією оригінального знака і тим самим одержувати комерційні переваги [27].

На підставі п. 1 ст. 20 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» незаконним використанням слід також визнавати застосування в доменних іменах знаків та позначень, вказаних у п. 5 ст. 16 цього Закону, без згоди власника свідоцтва на знак для товарів і послуг.

[2] Вирок Лисянського районного суду Черкаської області від 5 березня 2014 року у справі № 700/1405/13-к // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://reyestr.court.gov.ua/Review/37527964

Доменним ім'ям є ім'я, що використовується для адресації комп'ютерів і ресурсів в Інтернеті.

Використанням торговельної марки у сфері господарювання згідно з ч. 2 ст. 157 ГК України визнається застосування її на товарах та при наданні послуг, для яких вона зареєстрована, на упаковці товарів, у рекламі, друкованих виданнях, на вивісках, під час показу експонатів на виставках і ярмарках, що проводяться в Україні, у проспектах, рахунках, на бланках та в іншій документації, пов'язаній із впровадженням зазначених товарів і послуг у господарський (комерційний) обіг.

Фірмове (комерційне) найменування може бути використане в той самий спосіб, що й знак для товарів і послуг. Таке використання супроводжується змішуванням суб'єкта господарювання з іншим суб'єктом, який має пріоритетне право захисту свого найменування, або вводить в оману споживачів щодо справжньої діяльності суб'єкта, який його незаконно використовує. Правовласнику надається правова охорона як проти використання іншими особами тотожних найменувань, так і проти використання ними найменувань, які є схожими настільки, що їх можна сплутати з відповідним комерційним (фірмовим) найменуванням і це вводить в оману споживачів щодо товарів, які виробляються та (або) реалізовуються, та послуг, які надаються [31].

Використанням зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару згідно з ч. 5 ст. 17 Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» є:

а) нанесення його на товар або на етикетку;

б) нанесення його на упаковку товару, застосування у рекламі;

в) запис на бланках, рахунках та інших документах, що супроводжують товар.

Використанням географічного зазначення суб'єктом господарювання згідно з ч. 2 ст. 160 ГК України вважається: застосування його на товарах, для яких зареєстровано це географічне зазначення, а також на упаковці;

застосування в рекламі, проспектах, рахунках, друкованих виданнях, офіційних бланках, вивісках тощо.

Слід ураховувати, що об'єктивну сторону злочину становить не будь-яке, а лише незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару, що полягає в їх використанні особою, якій таке право не належить, тобто з порушенням встановленого законом порядку охорони цих об'єктів. Відповідно до ч. 5 ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» свідоцтво надає його власнику виключне право забороняти іншим особам використовувати знак без його згоди. Згідно з ч. 4 ст. 17 Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» власник свідоцтва має право вживати заходів щодо заборони використання кваліфікованого зазначення походження товару особами, які не мають на це права. У ч. 3 ст. 23 цього Закону визначено способи порушення прав власника свідоцтва про реєстрацію права на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару, серед яких:

а) використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару особою, яка не має свідоцтва про реєстрацію права на його використання;

б) використання зареєстрованого зазначення географічного походження товару, якщо цей товар не походить із зареєстрованого для цього зазначення географічного місця, навіть якщо справжнє місце походження товару або географічне зазначення його походження використовується у перекладі або супроводжується словами: «вид», «тип», «стиль», «марка», «імітація» тощо;

в) використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару або подібного до нього позначення для відмінних від описаних у Реєстрі однорідних товарів, якщо таке використання вводить в оману споживачів щодо походження товару та його особливих властивостей або інших характеристик, а також для неоднорідних товарів, якщо таке використання завдає шкоди

репутації зареєстрованого зазначення або є неправомірним використанням його репутації;

г) використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару як видової назви.

Використання знака для товарів і послуг правовласником, який передав право використання цього знака іншій особі, теж визнається незаконним. Наприклад, надання виключної ліцензії виключає можливість використання правовласником (ліцензіаром) об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією (ч. 3 ст. 1108 ЦК України).

Незаконним також є використання знака для товарів і послуг, свідоцтво на який належить кільком особам, особою, яка отримала дозвіл на його використання чи стала його власником без згоди всіх власників свідоцтва на цей знак, усвідомлюючи необхідність одержання такої згоди (п. 3 ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»).

Однак у законодавстві передбачено низку випадків, у яких використання знака для товарів і послуг, кваліфікованого зазначення походження товару особою, яка не має на це права, визнається законним. Так, згідно з ч. 6 ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» виключне право власника свідоцтва забороняти іншим особам використовувати без його згоди зареєстрований знак не поширюється на: здійснення будь-якого права, що виникло до дати подання заявки або, якщо було заявлено пріоритет, до дати пріоритету заявки; використання знака для товару, введеного під цим знаком в цивільний оборот власником свідоцтва чи за його згодою, за умови, що власник свідоцтва не має вагомих підстав забороняти таке використання у зв'язку з подальшим продажем товару, зокрема у разі зміни або погіршення стану товару після введення його в цивільний оборот; некомерційне використання знака; усі форми повідомлення новин і коментарів новин; добросовісне застосування ними своїх імен чи адрес.

Відповідно до ч. 4 ст. 23 Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» не вважається порушенням прав власника

свідоцтва: а) використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару, передбачене у пунктах «б» і «в» ч. 5 ст. 17 цього Закону, будь-якою особою, яка на законних підставах придбала позначений цим кваліфікованим зазначенням походження товар у власника свідоцтва і повторно вводить його в обіг; б) використання кваліфікованого зазначення походження товару особою, яка не має свідоцтва про реєстрацію права на його використання, але добросовісно його використовувала до дати реєстрації. Якщо ця особа протягом дванадцяти місяців від дати реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару не подасть заявки на одержання права на використання цього зазначення, подальше його використання вважається порушенням прав власника свідоцтва.

Щодо другої *форми* злочинного діяння, то воно може бути виражене у поведінці суб'єкта, який наділений правом використання знака для товарів і послуг, однак здійснює його з порушенням умов, за яких воно було надане, чи з порушенням порядку або меж такого використання. Правовласник може надати іншому суб'єкту право на розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності на підставі ліцензії або письмового договору (ст. 1107 ЦК України, частини 8, 9 ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»). Відтак, визначене у диспозиції ст. 229 КК України інше порушення права на знак для товарів і послуг, може виражатися, зокрема, в такому:

– використання особою, яка отримала ліцензію на його використання (ліцензіатом), такого знака у сфері, що не визначена ліцензією (ч. 1 ст. 1108 ЦК України) чи ліцензійним договором (ч. 3 ст. 1109 ЦК України);

– видача ліцензіатом письмового повноваження на використання знака для товарів і послуг іншій особі (субліцензії) без письмової згоди ліцензіара (ч. 4 ст. 1108 ЦК України);

– порушення користувачем своїх обов'язків за договором комерційної концесії права на використання знака для товарів і послуг (ст. 1121 ЦК України). За договором комерційної концесії одна сторона (правоволоділець) зобов'язується надати другій стороні (користувачеві) за плату право

користування відповідно до її вимог комплексом належних цій стороні прав з метою виготовлення та (або) продажу певного виду товару та (або) надання послуг;

– порушення користувачем особливих умов договору комерційної концесії (ст. 1122 ЦК України);

– порушення ліцензіатом умови про підтримання якості товарів і послуг, виготовлених чи наданих за ліцензійним договором, на рівні не нижчому від якості товарів і послуг власника свідоцтва на знак для товарів і послуг (п. 8 ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»);

– використання власником свідоцтва на знак для товарів і послуг, який здійснює посередницьку діяльність, свого знаку поряд із знаком виробника товарів або особи, що надає послуги, а також замість їх знака без укладення відповідного договору (п. 11 ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»);

Порушенням права на знак для товарів і послуг також є дії правовласника, що порушують інтереси інших осіб, наділених певними повноваженнями щодо цих об’єктів, наприклад:

– надання дозволу (видача ліцензії) на використання знака для товарів і послуг, свідоцтво на який належить кільком особам, та передача права власності на такий знак іншій особі без згоди решти власників свідоцтва (п. 3 ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»);

– видача іншим особам ліцензій на використання об’єкта інтелектуальної власності у певній сфері за наявності попередньо виданої виключної чи одиничної ліцензії на використання цього об’єкта у такій сфері (ч. 3 ст. 1108 ЦК України).

Наслідки у складі злочину, передбаченого в ч. 1 ст. 229 КК України, полягають у завданні матеріальної шкоди у значному розмірі – такому, що у двадцять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян. З урахуванням положень ст. 22 ЦК України до розміру матеріальної шкоди (збитків) від незаконного використання знака для товарів і послуг,

фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару включаються витрати, які правовласник зробив або мусить зробити для відновлення свого порушеного права інтелектуальної власності (реальні збитки), а також доходи, які він міг би реально одержати за звичайних обставин (наприклад, розмір ліцензійних платежів у разі укладення ліцензійного договору на використання знака для товарів і послуг), якби його право не було порушене (упущена вигода). Якщо особа, яка порушила право, одержала у зв'язку з цим доходи, то розмір втраченої вигоди, що має відшкодовуватися, не може бути меншим від доходів, одержаних особою, яка порушила право.

З метою встановлення розміру збитків, завданих у результаті порушення прав на знак для товарів і послуг, фірмове найменування, кваліфіковане зазначення походження товару, відповідно до п. 6 ч. 2 ст. 242 КПК України обов'язково проводиться економічна експертиза у сфері інтелектуальної власності (п. 5.4 Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень [29]). Орієнтовний перелік вирішуваних питань для такої експертизи наведено у п. 5.5 вказаних рекомендацій.

Для визначення розміру шкоди від незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару суб'єкти оціночної діяльності зобов'язані використовувати Методику оцінки майнових прав інтелектуальної власності [16] та Національний стандарт № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності», згідно з п. 26 якого – розмір збитків за неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності визначається станом на дату оцінки із застосуванням оціночної процедури накопичення прибутку (доходу), який не отримав суб'єкт права інтелектуальної власності та/або ліцензіат внаслідок неправомірного використання об'єкта права інтелектуальної власності, зважаючи на обсяги виробництва та/або реалізації контрафактної продукції [15].

Незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару, що не завдало значної матеріальної шкоди, становить склад адміністративного правопорушення за ст. 51-2 КУпАП [5].

Причинний зв'язок між діянням та наслідками вказує на те, що шкідливі наслідки спричинені (породжені) суспільно небезпечним діянням, тобто матеріальна шкода відповідного розміру завдана в результаті незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару, або іншого умисного порушення права на ці об'єкти.

Суб'єктом злочину згідно зі ст. 229 КК України може бути будь-яка фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Суб'єктивна сторона характеризується прямим умислом щодо суспільно небезпечного діяння (ч. 2 ст. 24 КК України), що включає усвідомлення винним незаконності використання об'єктів права інтелектуальної власності. При цьому винне ставлення до наслідків (характеру та розміру матеріальної шкоди) може виражатись у формі умислу чи необережності.

Суспільно небезпечне діяння, відповідальність за яке передбачено у ст. 229 КК України, переважно вчиняється з корисливих мотивів та з метою отримання незаконної матеріальної вигоди завдяки реалізації товарів чи послуг під виглядом відомої торговельної марки, виробника з добре відомим комерційним (фірмовим) найменуванням або виготовлених у визнаному своєю якістю, репутацією чи особливими властивостями географічному місці походження. Проте вказані елементи суб'єктивної сторони є факультативними і не впливають на кваліфікацію діяння.

У ч. 2 ст. 229 КК України передбачені *кваліфіковані* види, а в ч. 3 ст. 229 КК України – *особливо кваліфіковані* види досліджуваного злочину.

Згідно з ч. 2 ст. 229 КК України *кваліфікуючими* ознаками є вчинення злочину повторно (ст. 32 КК України, постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами кримінального законодавства про

повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки» [32]) або за попередньою змовою групою осіб (ч. 2 ст. 28 КК України), або якщо це завдало матеріальної шкоди у великому розмірі (розмір, що у двісті та більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян).

Згідно з ч. 3 ст. 229 КК України *особливо кваліфікуючими* ознаками є вчинення злочину службовою особою з використанням службового становища (частини 3, 4 ст. 18 КК України) або організованою групою (ч. 3 ст. 28 КК України), або якщо це завдало матеріальної шкоди в особливо великому розмірі (розмір, що у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян).

1.2. Кримінологічна характеристика незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару

Дослідження статистичної звітності МВС України щодо реєстрації злочинів незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару (ст. 229 КК України) свідчить, що з 2009 по 2011 роки відбувалось поступове зростання їх кількості. Так, у 2009 році було зареєстровано 56 таких злочинів, у 2010 – 78 злочинів (+39,2%), у 2011 році – 153 злочини (+96,1%). Станом на 20 листопада 2012 року було зареєстровано 88 таких злочинів (–42,4%) [35]. За підсумком 2013 року в Єдиному реєстрі досудових розслідувань обліковано 327 кримінальних правопорушень за ст. 229 КК України, що насамперед пояснюється законодавчими змінами порядку вирішення питання про початок досудового розслідування та обліку кримінальних правопорушень на підставі КПК України від 13 квітня 2012 року і не може свідчити про значне посилення кримінальної активності у сфері використання засобів індивідуалізації учасників господарського обороту, товарів і послуг [34]. Однак, оцінюючи рівень зареєстрованих злочинів за ст. 229 КК України, слід враховувати, що

досудове розслідування за цими фактами відповідно до ст. 477 КПК України може бути розпочате слідчим, прокурором лише на підставі заяви потерпілого (згідно зі ст.ст. 27, 27-2 КПК України 1960 року кримінальну справу може бути порушено не інакше як за скаргою потерпілого). Вказана обставина безумовно знижує офіційний рівень злочинності у цій сфері, залишаючи поза увагою факти незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару, щодо яких нема заяв (скарг) правовласників цих об'єктів інтелектуальної власності. Однак вчинення вказаного злочину доволі часто поєднане з іншими кримінально караними діяннями, насамперед виготовленням, зберіганням, придбанням, перевезенням марок акцизного збору (ст. 199 КК України), незаконним виготовленням, зберіганням, збутом або транспортуванням з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204 КК України), фіктивним підприємництвом (ст. 205 КК України), легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209 КК України), умисним введенням в обіг на ринку України небезпечної продукції (ст. 227 КК України). У разі вчинення таких злочинів однією особою (особами) матеріали їх досудового розслідування можуть бути об'єднані прокурором в одне провадження на підставі ст. 217 КПК України.

Питома вага злочинів, відповідальність за які передбачено в ст. 229 КК України, у загальній структурі злочинності у сфері господарської діяльності є невеликою і в 2013 році становила 2,9%.

Аналіз статистичних даних щодо кількості осіб, засуджених за злочини цього виду, не дає можливості виявити відносно сталу тенденцію: у 2009 році за ст. 229 КК України було засуджено 11 осіб, у 2010 році – 7 осіб, у 2011 році – 7 осіб, у 2012 році – 29 осіб, у 2013 році – 16 осіб (усього за період 2009–2013 років – 70 осіб)[3]. Розподіл засуджених за відповідними частинами ст. 229

[3] Певна частина засуджених за ст. 229 КК України не відображена у судовій статистиці, оскільки згідно з п. 3.1.3 Інструкції щодо заповнення картки на особу, стосовно якої судом розглянуто кримінальну справу (втратила чинність з 1 січня 2014 року), та п. 3.1.3 Інструкції щодо формування картки на особу, стосовно якої судом розглянуто матеріали кримінального провадження, у разі вчинення декількох злочинів особа обліковується за тією статтею КК України, що передбачає більш суворе покарання.

КК України свідчить, що за період 2009–2013 років 31 особу було засуджено за ч. 3 цієї статті, 30 осіб – за ч. 1, 9 осіб – за ч. 2 ст. 229 КК України. При цьому слід зауважити, що злочини, відповідальність за які передбачено у ч. 1 ст. 229 КК України, віднесено до злочинів невеликої тяжкості, у ч. 2 ст. 229 КК України – до злочинів середньої тяжкості, у ч. 3 ст. 229 КК України – до тяжких злочинів. Таким чином, за своїм характером більш поширеними є досить небезпечні (тяжкі) види незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару.

У 2013 році незначною була питома вага кримінальних правопорушень за ст. 229 КК України, в яких особам вручено повідомлення про підозру (35, що становить 10,7%), а також направлених до суду з обвинувальним актом (28, що становить 8,6%). Це втричі менше від показників, що характеризують загальний стан досудового розслідування злочинів у сфері господарської діяльності [28, 234].

Крім того, аналіз статистичних даних за попередні періоди засвідчив тенденцію до зростання кількості нерозкритих злочинів цього виду: у 2009 не розкрито 33 злочини, у 2010 році – 42, у 2011 році – 68, станом на 20 листопада 2012 року – 43. Зазначене вказує на недостатньо ефективну роботу органів досудового розслідування та оперативних підрозділів щодо виявлення осіб, які незаконного використовують знаки для товарів і послуг, фірмові найменування, кваліфіковані зазначення походження товару.

За даними судової статистики 8 засуджених за ст. 229 КК України (7,8%) у період 2009–2013 років вчинили їх не самостійно, а у складі групи осіб, 14 осіб (13,6%) – у складі організованої групи. Отже, як свідчать дані статистики розгляду судами кримінальних проваджень (справ), ці злочинні прояви не відзначаються високим рівнем організованості. Однак аналіз статистичної інформації про виявлених осіб, які їх вчинили, вказує на дещо вищий показник організованості цих осіб. Так, наприклад, у 2011 році було виявлено 29 осіб,

котрі в складі групи вчинили злочини, відповідальність за які передбачено у ст. 229 КК України (49,1% від усіх виявлених осіб).

Відповідність закріплених у законодавстві про кримінальну відповідальність санкцій за вчинення злочинів їх суспільній небезпеці можна оцінити через характер заходів кримінально-правового реагування, застосованих до осіб, які їх вчинили. Так, у період 2009–2013 років судами було закрито кримінальні провадження (справи) стосовно 33 осіб, що становить 32% від загальної кількості осіб, вироки (постанови) щодо яких набрали законної сили. Таким чином, з різних підстав судами було закрито провадження щодо кожного третього обвинуваченого у вчиненні злочину за ст. 229 КК України. Таке закриття найчастіше відбувалось у зв'язку із: застосуванням Закону України про амністію (15 осіб), дійовим каяттям (5 осіб), зміною обстановки (4 особи), примиренням винного з потерпілим (3 особи). Слід зауважити, що за наслідками судового розгляду за реабілітуючими підставами (відсутністю події, складу злочину чи недоведеністю обвинувачення) не було закрито жодного кримінального провадження (справи). Також судами не виносилися виправдувальні вироки щодо осіб, обвинувачених у вчиненні незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару.

У період 2009–2011 років до засуджених за ст. 229 КК України застосовувались приблизно у рівному співвідношенні основні покарання у виді штрафу та позбавлення волі. При цьому жоден із засуджених до позбавлення волі не відбував його реально – всіх їх звільнено від відбування покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК України.

У зв'язку з гуманізацією відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності на підставі Закону України від 15 листопада 2011 року № 4025-VI єдиним основним покаранням, що може бути призначене за всіма частинами ст. 229 КК України, став штраф відповідного розміру. У 2012 році до штрафу було засуджено 22 особи ($^3/_4$ від усіх засуджених), у 2013 році штраф як основне покарання призначено усім засудженим за ст. 229 КК України.

Санкцією ч. 3 ст. 229 КК України передбачено додаткове факультативне покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю. У період 2009–2013 років це покарання було призначено 16 засудженим, тобто кожному другому засудженому за ч. 3 ст. 229 КК України. Видається, що порушення правил ведення господарської діяльності у формі незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару повинне у всіх випадках мати наслідком заборону займатися господарською діяльністю на відповідний строк. Оскільки згідно з ч. 2 ст. 55 КК України позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю як додаткове покарання може бути призначене й у випадках, коли воно не передбачене санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини цього Кодексу, то прокурор має право просити суд призначити це покарання і для засуджених за частинами 1 або 2 ст. 229 КК України.

Санкціями ст. 229 КК України також передбачено обов'язкову конфіскацію і знищення продукції, виготовленої з порушенням прав на знак для товарів і послуг, фірмове найменування, кваліфіковане зазначення, а також знарядь і матеріалів, які спеціально використовувалися для її виготовлення.

Соціально-демографічна характеристика засуджених за ст. 229 КК України в період 2009–2013 років показала, що це переважно громадяни України (98,6%) чоловічої статі (85,7%) у віці 30–49 років (58,6%), кожен другий із яких зареєстрований як приватний підприємець, котрі мають повну або базову вищу освіту (40%).

2. ВИЯВЛЕННЯ ПРОКУРОРОМ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ЗА ст. 229 КК УКРАЇНИ

1 травня 2013 року Міжнародний альянс інтелектуальної власності (International Intellectual Property Alliance) закріпив за Україною статус Пріоритетної Іноземної Країни (тобто країни, що не забезпечує ефективну правову охорону інтелектуальної власності), а 30 травня 2013 року Уряд США ініціював розслідування відповідно до ст. 301 Закону США «Про торгівлю» від 1974 року щодо дій політики та практики Уряду України, які призвели до надання такого статусу. Таким чином, наша держава опинилася серед країн із найвищим рівнем піратства у сфері інтелектуальної власності, тому особливої актуальності набуває діяльність прокурора щодо виявлення кримінальних правопорушень за ст. 229 КК України.

Належне виконання прокурором цього завдання передбачає наявність повної та об'єктивної інформації про порушення законів, яка уможливлює систематичний аналіз стану, структури і динаміки, рівня латентності кримінальних правопорушень та численних обставин, які їм сприяють.

Основними способами отримання прокурором інформації про кримінальні правопорушення за ст. 229 КК України є відповідні заяви, повідомлення або самостійне виявлення прокурором з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення такого кримінального правопорушення.

Отже, прокурор здійснює повноваження відповідно до вимог КПК України та Закону України «Про прокуратуру», починаючи з моменту надходження інформації про кримінальне правопорушення від заявника, потерпілого до правоохоронного органу та шляхом самостійного виявлення прокурором обставин, що фактично і є передумовою для початку досудового розслідування.

Суб'єктом подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення є заявник і потерпілий. Згідно з ч. 1 ст. 60 КПК України

заявником є фізична або юридична особа, яка звернулася із заявою або повідомленням про кримінальне правопорушення і не є потерпілим.

Юридична особа (заявник) – це підприємство, установа, організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку (ст. 80 ЦК України). Юридична особа може подати заяву лише через свого представника – фізичну особу. Заявником про кримінальне правопорушення є особа, що представляє інтереси підприємства, установи, організації. Це її керівник або інша, уповноважена законом або установчими документами особа, зокрема, працівник юридичної особи за довіреністю, а також особа, яка має право бути захисником у кримінальному провадженні (ст. 58 КПК України).

Письмові заяви, повідомлення, які надходять від юридичних осіб, повинні мати реквізити цієї юридичної особи, відомості про місце її фактичного перебування, дані про контактний зв'язок (телефон, факс, електронна пошта тощо). Повідомлення юридичних осіб підписує їх керівник, інша уповноважена особа, представник за довіреністю, повноваження яких повинні бути підтверджені належним чином оформленими документами. Так, якщо представником юридичної особи є її керівник чи інша уповноважена законом або установчими документами особа, підтвердженням їх повноважень є копії установчих документів юридичної особи – статут або договір між учасниками товариства, установчий акт установи. Повноваження працівника юридичної особи підтверджуються довіреністю (ст. 58 КПК України). Відповідно до статті 246 ЦК України довіреність від імені юридичної особи видається її органом або іншою особою, уповноваженою на це її юридичними документами, та скріплюється печаткою цієї юридичної особи.

Самостійне виявлення прокурором з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, може бути результатом здійснення ним функції представництва інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених Законом України «Про прокуратуру» [13].

Інформація про обставини, що можуть свідчити про наявність ознак кримінального правопорушення за ст. 229 КК України, може бути виявлена прокурором у зв'язку з:

– зверненням до суду з позовом (заявою, поданням);

– вступом у справу, порушену за позовом (заявою, поданням) іншої особи, на будь-якому етапі судового провадження;

– участю у розгляді справи в суді;

– ознайомленням із матеріалами справи в суді з дозволу суду та з матеріалами виконавчого провадження.

Відповідно до ч. 7 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру», якщо під час здійснення процесуальних та інших дій, спрямованих за захист інтересів громадянина або держави в суді, прокурору стала відома інформація про ознаки адміністративного чи кримінального правопорушення, то він зобов'язаний здійснити передбачені законом дії щодо порушення відповідного провадження.

Крім того, прокурор під час здійснення нагляду за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, також може виявити обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення за ст. 229 КК України. Повноваження прокурора під час здійснення нагляду за додержанням законів вказаними органами регламентуються Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» та КПК України.

Прокурор може самостійно виявити ознаки кримінального правопорушення за ст. 229 КК України у зв'язку з процесуальним керівництвом досудовим розслідуванням іншого кримінального правопорушення або наглядом за додержанням законів під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Орієнтовний перелік основних джерел інформації про вчинення кримінального правопорушення, передбаченого у ст. 229 КК України включає:

– заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення;

– матеріали розгляду судами цивільних, адміністративних, господарських справ та справ про адміністративні, кримінальні правопорушення;

– оперативну інформацію;

– відомості, отримані під час досудового розслідування іншого кримінального правопорушення або під час проведення заходів співробітниками оперативних підрозділів;

– матеріали з інших міністерств та відомств, зокрема від органів державного нагляду (контролю);

– повідомлення у засобах масової інформації, мережі Інтернет та в інших джерелах, наприклад, опубліковані у ЗМІ статті;

– аналізи, узагальнення, звіти, опрацювання інформації про стан законності;

– інформаційні бази даних державних органів (державних реєстрів).

3. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КЕРІВНИЦТВА ДОСУДОВИМ РОЗСЛІДУВАННЯМ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ ЗА ст. 229 КК УКРАЇНИ

3.1. Початок досудового розслідування

Однією із проблем низької ефективності досудового розслідування є неправильне застосування ч. 1 ст. 214 КПК України, відповідно до якої слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до ЄРДР.

Тобто, законодавець чітко визначив, що при надходженні заяв чи повідомлень, які можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, слідчий або прокурор зобов'язані внести відомості, викладені у них, до ЄРДР.

Відповідно до ч. 5 ст. 214 КПК України до ЄРДР вноситься короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, наведених заявником.

Згідно з ч. 4 п. 2.1 Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженого наказом Генерального прокурора України № 69 від 17 серпня 2012 року [18], до ЄРДР вноситься короткий виклад обставин, що може свідчити про вчинення кримінального правопорушення. Зокрема п. 2.6 Положення передбачає, що при внесенні до ЄРДР фабули кримінального правопорушення в обов'язковому порядку відображається дата, час, адреса, місце, спосіб, знаряддя, засоби та інші особливості вчинення кримінального правопорушення.

Підставою вважати певну заяву повідомленням про злочин є наявність у ній об'єктивних даних, що вказують на ознаки злочину. Такими даними є фактичне існування доказів, що підтверджують реальність конкретного

кримінально караного діяння (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення злочину). Якщо у заявах чи повідомленнях таких даних немає, то вони не можуть вважатися такими, що повинні бути обов'язково внесені до ЄРДР.

Отже, при надходженні до слідчого чи прокурора заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення за ознаками злочину, передбаченого у ст. 229 КК України, необхідно перш за все визначитись із наявністю даних, які дійсно свідчать про ознаки злочину.

У частині 1 ст. 477 КПК України передбачено, що кримінальне провадження щодо злочину, передбаченого у ст. 229 КК України, може бути розпочате лише на підставі заяви потерпілого. Водночас слідчими та прокурорами часто ігноруються вимоги ст. 477 КПК України, а власники знаків для товарів і послуг залучаються до кримінальних проваджень як потерпілі вже під час досудового розслідування. Така негативна практика виникає при внесенні відомостей до ЄРДР за рапортами співробітників уповноважених оперативних підрозділів, складених на підставі збору та опрацювання оперативної інформації, вивчення матеріалів оперативно-розшукових справ та за матеріалами інших міністерств та відомств (СБУ, ДФСУ, ДСІВ тощо), що проводили перевірку отриманої інформації. Однак відомості про злочин повинні бути підтверджені відповідними матеріалами, які свідчать про вчинення кримінального правопорушення. За таких обставин, прокурор та слідчий зобов'язані ретельно вивчати матеріали, додані до інформації, та встановлювати наявність чи відсутність у них ознак кримінального правопорушення.

Зокрема, такі матеріали повинні містити не тільки заяву, повідомлення власника знака для товарів та послуг, фірмового найменування, свідоцтва про реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару про вчинене кримінальне правопорушення, а й належним чином завірені копії документів на підтвердження його повноважень (міжнародне свідоцтво Всесвітньої організації інтелектуальної власності, свідоцтво ДСІВ на знак для товарів і

послуг, дозвіл на використання торгового знака на території України, ліцензійна угода тощо).

У випадках, коли попередньо не було встановлено власника знака для товарів і послуг, або за відсутності контактів із представництвом правовласника, доцільно направити запит до ДСІВ з метою отримання такої інформації:

– чи зареєстровано в ДСІВ використовуваний порушником знак для товарів і послуг, хто є його власником (кому видавалося свідоцтво);

– чи укладався договір про передачу прав на знак, ліцензійна угода між правовласником та порушником;

– чи звертався до ДСІВ порушник щодо реєстрації знака, який він використовував, чи схожих з ним знаків для однорідних товарів;

– ступінь змішування знака, який використовував порушник, та зареєстрованого у відомстві знака для товарів і послуг.

Також велике значення має збір даних про те, чи суб'єкт підприємницької діяльності, використовуючи чужий товарний знак, знає про це. Для того, щоб спростувати лінію захисту винного у майбутньому та підтвердити наявність складу злочину, доцільно запропонувати правовласнику (потерпілому) повідомити особу про те, що вона своїми діями порушує права власника знака для товарів і послуг чи фірмового найменування (можна скласти адміністративний матеріал, фіксуючи у поясненні правопорушника, що він виготовляв (реалізовував) товар, надавав послуги з використанням чужих товарних знаків).

Але, це необхідно лише в разі здійснення правопорушником відкритої діяльності з виробництва та розповсюдження товарів і послуг з використанням чужого невідомого (можливо, нещодавно зареєстрованого) товарного знака, відсутністю у нього інформації (та можливості її отримання) щодо наявності власника прав на цей знак. У випадку ж здійснення приховуваної («підпільної») діяльності з виробництва та розповсюдження продукції з незаконним використанням знаків для товарів і послуг, фірмових найменувань та

кваліфікованих зазначень походження товарів повідомлення правопорушника щодо наявності на них прав власників є неприпустимим.

У зв'язку з цим важливе значення має взаємодія з юридичними фірмами, фірмами патентних повірених і громадськими організаціями, службами безпеки, що представляють власників знаків і здійснюють захист інтересів виробників продукції. Їх допомога може бути корисна для організації своєчасного дослідження зразків вилученої продукції, правильного оформлення заяв правовласників та інших документів.

Як свідчить судова та слідча практика, незаконне використання торговельних марок відомих товаровиробників відбувається переважно для позначення фальсифікованих та низькоякісних товарів. Такі підробки часто є небезпечними для життя та здоров'я населення України, що може призвести до збільшення кількості потерпілих у кримінальному провадженні та необхідності у додатковій кваліфікації діяння. Отже, при виявленні таких фактів доцільно витребувати в Інспекції з питань захисту прав споживачів інформацію про те, чи звертались до них громадяни із заявами про завдання життю чи здоров'ю шкоди недоброякісною продукцією. У разі підтвердження цієї інформації слід з'ясувати чи наявні ознаки складу злочину, передбаченого у ст. 227 КК України.

Якщо під час досудового розслідування кримінального провадження за сукупністю злочинів, передбачених у ст.ст. 227, 229 КК України, правовласник відмовиться від обвинувачення за ст. 229 КК України, матеріали досудового розслідування за ст. 227 КК України виділяються в окреме провадження, а прокурор приймає постанову про закриття кримінального провадження на підставі п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК України.

І навпаки, якщо під час досудового розслідування певного кримінального провадження будуть встановлені ознаки складу злочину, передбаченого у ст. 229 КК України, прокурор або слідчий зобов'язані з'ясувати думку правовласника щодо цього та долучити до матеріалів кримінального провадження заяву про вчинення злочину або про відмову у визнанні його

потерпілим, в якій зазначається, що правовласнику відомо про вчинення правопорушення, але він не вважає, що йому завдано шкоду такими діями.

3.2. Особливості процесуального керівництва окремими слідчими (розшуковими діями)

Здійснення нагляду за додержанням законів у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням полягає в тому, що прокурор, на відміну від суто наглядових повноважень, здійснює також діяльність, пов'язану із визначенням кола доказів та способів їх отримання в конкретному кримінальному провадженні, проведенням із зазначеною метою певних слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, а також забезпеченням при цьому законності дій слідчого.

У ході процесуального керівництва досудовим розслідуванням кримінальних проваджень за ст. 229 КК України *завдання перед слідчим доцільно ставити у такій послідовності:*

– встановлення факту незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару;

– встановлення та обшук місця виробництва (зберігання) продукції, на якій використовувався чужий товарний знак;

– тимчасове вилучення продукції, на якій використовувався чужий товарний знак, а також обладнання, на якому здійснювалось виробництво, та накладення арешту на вказане майно в порядку, визначеному в ч. 5 ст. 171 КПК України;

– після отримання відповідної ухвали слідчого судді вилучення таких документів: свідоцтво про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності; статутні документи; ліцензії на право здійснення діяльності (за їх необхідності); свідоцтво про реєстрацію знака для товарів і послуг чи договору про надання (передачу) прав на його використання; договір оренди приміщення; ліцензії на право виробництва, продажу акцизних товарів;

сертифікати якості та відповідності на товари, які виготовляються; накладні, «чорнові» записи; рахунки-фактури; накладні, товарно-касові звіти та інші документи на реалізацію вказаних товарів;

– призначення та проведення експертизи;

– встановлення та допит потерпілих і свідків;

– вручення повідомлення про підозру;

– допит підозрюваного;

– встановлення обставин, що призвели до вчинення злочину;

– закінчення досудового розслідування.

Встановити факт незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару та місця виробництва (зберігання) продукції, на якій використовувався чужий товарний знак можна за допомогою проведення негласних слідчих (розшукових дій). З цією метою доцільно використати методичні рекомендації з питань організації взаємодії прокурора, слідчого та оперативних підрозділів, особливості здійснення процесуального керівництва під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій [25].

Для правильної кваліфікації дій винної особи потрібен розрахунок розміру шкоди, який здійснюється при проведенні судової економічної експертизи інтелектуальної власності. Під час такого дослідження визначається як пряма дійсна шкода, так і втрачена вигода.

Об'єктами судової економічної експертизи можуть бути:

– первинні бухгалтерські документи;

– реєстри бухгалтерського обліку;

– документи фінансової звітності;

– статистична звітність за відповідні періоди;

– роздруковані та завірені електронні документи;

– організаційно-розпорядчі та планово-регулювальні документи, складені на підставі законодавчих та нормативних актів, тощо.

Орієнтовний перелік вирішуваних питань:

1. Яка ринкова (або неринкова) вартість майнових прав на об’єкт права інтелектуальної власності станом на дату (вказати)?

2. Який розмір реальних збитків, завданих правовласнику об’єкта інтелектуальної власності внаслідок дій особи N (підприємства «А»)?

3. Який розмір доходів (втрачена вигода), котрі правовласник об’єкта інтелектуальної власності міг би реально одержати за звичайних обставин, якби його право не було порушене внаслідок дій особи N (підприємства «А»)?

Також, під час досудового розслідування при вирішенні питання про порушення прав власника зареєстрованого знаку для товарів і послуг доцільно призначати судову експертизу з питань інтелектуальної власності.

При призначенні експертиз необхідно надати такі матеріали:

– завірену копію свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи;

– завірену копію свідоцтва на знак для товарів і послуг;

– виписку про знак з державного реєстру зареєстрованих знаків для товарів і послуг;

– у разі вирішення питання про порушення прав власника комерційного (фірмового) найменування – примірники об’єктів, на яких розміщено позначення порушника;

– інші матеріали залежно від поставлених експерту питань.

Орієнтовний перелік вирішуваних питань:

1. Чи є знак для товарів і послуг за свідоцтвом України № 000 тотожним або схожим зі знаком для товарів і послуг за свідоцтвом № 111 настільки, що їх можна сплутати?

2. Чи є знак для товарів і послуг за свідоцтвом України № 000 таким, що може ввести в оману щодо товару, послуги або особи (ААА), яка виробляє товар або надає послугу?

3. Чи є знак для товарів і послуг за свідоцтвом України № 000 тотожним або схожим з фірмовим найменуванням «ВВВ» настільки, що їх можна сплутати?

4. Чи є знак для товарів і послуг за свідоцтвом України № 000 тотожним або схожим із зазначенням походження товарів «ААА», настільки, що їх можна сплутати?

5. Чи є позначення «ААА», нанесене на (вказати куди) або застосоване у (вказати де), тотожним або схожим настільки, що його можна сплутати із зареєстрованим знаком для товарів і послуг за свідоцтвом України № 000?

6. Чи є знак для товарів і послуг за свідоцтвом України № 000 тотожним або схожим з позначенням «ААА», яке стало відомим в Україні до дати подання заявки на знак для товарів і послуг за свідоцтвом України № 000?

Під час допиту особи, яка незаконно використовувала чужий знак для товарів і послуг, мають бути з'ясовані такі питання:

– ким конкретно було розроблено ескізи (макети) упаковки продукції з незаконним використанням товарного знака, на якому підприємстві (обладнанні) їх було виготовлено, за чиєю вказівкою здійснювалось їх нанесення на упаковку такої продукції;

– чи звертався правопорушник у ДСІВ для реєстрації знака, який він використав на упаковці власної продукції, а також для з'ясування питання щодо реєстрації цього знака будь-якою іншою особою в ДСІВ;

– на якому підприємстві здійснювалось виробництво упаковки продукції з незаконним використанням товарного знака, в якій кількості та на яку суму її було виготовлено та реалізовано (придбано), згідно з якими документами здійснювалось її виготовлення та реалізація правопорушнику;

– на якому підприємстві здійснюється виробництво продукції з незаконним використанням товарного знака, в якій кількості та на яку суму її було виготовлено та реалізовано покупцям, згідно з якими документами здійснювались її виробництво та реалізація;

– на якому підприємстві, конкретно в якої особи та згідно з якою угодою здійснювалось придбання примірників продукції з незаконним використанням товарного знака для подальшого розповсюдження, які документи при цьому було надано (питання розповсюджувачам продукції);

– яким чином при укладанні угоди було визначено право власності на знак для товарів і послуг, використаний на упаковці закупленої для подальшого розповсюдження продукції з незаконним використанням товарного знака;

– чи поінформований правопорушник про те, що знак, який ним використовується при виробництві або розповсюдженні (зберіганні з метою пропонування для продажу), добре відомий споживачам як розпізнавальний для товарів і послуг визначеного виробника.

Доцільно також з'ясувати мотиви та мету скоєння злочину. У випадку використання чужого знака групою осіб, необхідно встановити ініціатора ідеї використання знака, обставини прийняття та втілення цього рішення.

У кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення може бути укладена угода про примирення між потерпілим та підозрюваним (п. 1 ч. 1 ст. 468 КПК України). Слідчий, прокурор зобов'язані поінформувати підозрюваного та потерпілого про їхнє право на примирення, роз'яснити механізм його реалізації та не чинити перешкод в укладенні угоди про примирення. У такому разі доцільно взяти у підозрюваного та потерпілого відповідну розписку.

Порядок ініціювання та укладення угоди про примирення врегульовано у ст. 469 КПК України, а вимоги до її змісту визначено у ст. 471 КПК України. Крім того, це питання детально розглянуто у методичних рекомендаціях «Повноваження прокурора у кримінальному провадженні на підставі угод» [26].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Орієнтовний список нормативно-правових актів

1. Конституція України: прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1891 р. // Зібрання чинних міжнародних договорів України. – 1990. – № 1. – С. 348.
3. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 р. // Зібрання чинних міжнародних договорів України. – 1990. – № 1. – С. 320.
4. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19–20, № 21–22. – Ст. 144.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.
6. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10, № 11–12, № 13. – Ст. 88.
8. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40–44. – Ст. 356.
9. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996 р. № 236/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 36. – Ст. 164.
10. Про охорону прав на зазначення походження товарів: Закон України від 16 червня 1999 р. № 752-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 32. – Ст. 267.
11. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15 грудня 1993 р. № 3689-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 36.
12. Про приєднання України до Протоколу до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків: Закон України від 1 червня 2000 р. № 1763-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 35. – Ст. 285.
13. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII // Голос України. – 2014. – № 206. – 25 жовтня.

14. Інструкція про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах прокуратури України заяв, повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення: затверджено наказом Генерального прокурора України від 3 грудня 2012 року № 125 // Офіційний веб-портал Генеральної прокуратури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua

15. Національний стандарт № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності»: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2007 р. № 1185 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 75. – Ст. 2792.

16. Методика оцінки майнових прав інтелектуальної власності: затверджено наказом Фонду державного майна України від 25 червня 2008 р. № 740 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 60. – Ст. 2042.

17. Положення про Державну службу інтелектуальної власності України: затверджено Указом Президента від 8 квітня 2011 року України № 436/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 29. – Ст. 1244.

18. Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань: затверджено наказом Генерального прокурора України № 69 від 17 серпня 2012 року (зі змінами та доповненнями) // Офіційний веб-портал Генеральної прокуратури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/pd.html?_m=publications&_t=rec&id=110522

19. Порядок визнання знака добре відомим в Україні Апеляційною палатою Державної служби інтелектуальної власності України: затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 15 квітня 2005 р. № 228 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 19. – Ст. 1007.

20. Правила складання, подання та розгляду заявки на видачу свідоцтва на знак для товарів і послуг: затверджено наказом Державного патентного відомства України від 20 серпня 1997 р. № 72 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 39. – С. 268.

21. Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні: наказ Генерального прокурора України від 19 грудня 2012 р. № 4 гн // Офіційний веб-портал Генеральної прокуратури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/gl.html?_m=publications&_t=rec&id= 94102

22. БД «Відомості про добре відомі знаки в Україні» / Державне підприємство «Український інститут промислової власності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uipv.org/ua/bases2.html

23. Берзін П.С. Незаконне використання засобів індивідуалізації учасників господарського обороту, товарів та послуг: аналіз складів злочину, передбаченого ст. 229 КК України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / П.С. Берзін; Акад. адвокатури України. – К., 2004. – 22 с.

24. Відомості про зареєстровані в Україні кваліфіковані зазначення походження товарів (КЗПТ) // Офіційний веб-портал Державної служби інтелектуальної власності України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sips.gov.ua/ua/kzpt_Uk

25. Вовк М.В. Методичні рекомендації з питань організації взаємодії прокурора, слідчого та оперативних підрозділів, особливості здійснення процесуального керівництва під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій: схвалено науково-методичною радою при Генеральній прокуратурі України (протокол № 1 від 10 квітня 2014 року) / М.В. Вовк, О.В. Геселев. – К.: Генеральна прокуратура України, Національна академія прокуратури України, 2014. – 84 с.

26. Методичні рекомендації «Повноваження прокурора у кримінальному провадженні на підставі угод»: схвалено науково-методичною радою при Генеральній прокуратурі України (протокол № 6 від 27 вересня 2013 року) / [С.М. Малихіна, Ю.П. Смокович, В.К. Гуцуляк та ін.]. – К.: Генеральна прокуратура України, Національна академія прокуратури України, 2013. – 101 с.

27. Методичні рекомендації щодо розкриття та розслідування злочинів, пов’язаних з незаконним використанням товарного знака, фірмового найменування та кваліфікованого позначення походження товару від 15 грудня 2003 р. № 13/3-1669 / Головне слідче управління МВС України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://slidstwo.ucoz.ua/forum/10-25-1

28. Моніторинговий кримінологічний аналіз злочинності в Україні (2009–2013 роки): моногр. / [Є.М. Блажівський, І.М. Козьяков, О.О. Книженко та ін.]. – К.: Національна академія прокуратури України, 2014. – 484 с.

29. Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: затверджено наказом Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 р. № 53/5 [у ред. наказу від 26 грудня 2012 р. № 1950/5] // Офіційний вісник України. – 2013. – № 3. – Ст. 91.
30. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності: постанова пленуму Вищого господарського суду України від 17 жовтня 2012 р. № 12 // Вісник господарського судочинства. – 2012. – № 6. – С. 57.
31. Про деякі питання практики призначення судових експертиз у справах зі спорів, пов'язаних із захистом права інтелектуальної власності: постанова пленуму Вищого господарського суду України від 23 березня 2012 р. № 5 // Вісник господарського судочинства. – 2012. – № 3. – С. 29.
32. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки: постанова Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 р. № 7 // Вісник Верховного суду України. – 2010. – № 7. – С. 6.
33. Промислова власність у цифрах: показники діяльності Державної служби інтелектуальної власності України та Державного підприємства «Український інститут промислової власності» за І півріччя 2014 року. – К., 2014. – 51 с.
34. Статистична звітність форми № 1 (місячна) «Єдиний звіт про кримінальні правопорушення» // Офіційний веб-портал Генеральної прокуратури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=111482&libid=100820&c=edit&_c=fo#
35. Статистична звітність форми № 1 (піврічна) «Єдиний звіт про злочинність» // Офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mvs.gov.ua/mvs/control
36. Харченко В.Б. Кримінально-правова охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні: перспективи розвитку та гармонізації з європейським законодавством: автореф. дис. … д-ра юрид. наук: 12.00.08 / В.Б. Харченко; Харківський нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2011. – 36 с.

О.В. Вітрук, Н.М. Гадіон, О.З. Гладун,
В.В. Молодик, Є.К. Родюкова, Ю.Г. Севрук

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
з питань протидії незаконному використанню знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару (ст. 229 КК України)

Редактор
В. Бедрик

Комп'ютерна верстка
В. Бедрик

Віддруковано у Видавничому центрі
Національної академії прокуратури України.
Вул. Мельникова, 81-б, м. Київ, 04050.
Папір офсетний, стандартний, 70 г/м2. Формат А5.
Підписано до друку 10.11.14.